

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravne drave (taven Chicago) in Kanada
\$4.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na Chicago
in Cileiro \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inozemstvo
\$9.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cileiro \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Cene glaslov: za devet mesecev — Rokopisni dopisi in senzorilni
glaslovi se ne vračajo. Rokopisni dopisi (črtice, po-
vsti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju,
če je priložil poštino.
Advertising rates on agreement — Manuscripts of commu-
nities and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vas, kar ima stik s listom
PROSVETA
2667-49 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

"Big Business"

Ameriško privatno podjetništvo se bolj in bolj centralizira in koncentrira v rokah peščice ljudi. To ekonomsko centraliziranje in koncentriranje je v direktnem nasprotju s principom ameriške politične demokracije.

Ameriška politična demokracija je federativna. Vsaka država ima veliko mero avtonomije, neke pravice so pridržane tudi za lokalne politične enote in federalna vlada ima zelo ozko področje. Ta politični sestav je pa že sto let v neprestanem konfliktu z gospodarskim sistemom. Privatni lastniki kapitala pridno izrabljajo politično federacijo za svoje koristi in privilegije, ampak v svojem gospodarstvu nočejo poznati federacije in še manj kakšno demokracijo.

To je krivo, da se je v Ameriki razvila glasovita kontradikcija: politična demokracija in ekonomski despotizem. Ker pa je gospodarstvo podlaga življenja sleherne države ali naroda, je politična demokracija v veliki meri dekla ekonomskih despotov. Po domače povedano: business kontrolira politiko v velikem obsegu.

Centralizirana in čim ožje koncentrirana oblast, naj bo politična, gospodarska ali kakršnoli, je lahko bolj zmogljiva, lahko deluje gladko in hitro, mora pa biti iz lastne potrebe opresivna, če se hoče obdržati. O tem nam najlepše pričajo današnje totalitarne države, v katerih je kontrola nad vsem življenjem centralizirana v rokah enega človeka ali grupe ljudi. Vsak diktator mora biti tiran — samovoljen in brezobziren — ali pa mora iti.

Vse kaže, da sta oba ameriška kontradiktorna sistema — politična demokracija in ekonomska avtokracija — prišla do stopnje, ko ne moreta več dalje na ta način. Kakšna je prihodnja stopnja? Ali si demokracija podvrže "big business" in se razširi na vse ameriško življenje, ali si ekonomski avtokratje podvrže demokracijo popolnoma, jo odpravijo in tako postanejo totalitarne oblasti?

Ako se zgodi zadnje, bo le ta razlika, da bo tudi politična oblast centralizirana kje v New Yorku, kjer je danes ekonomska in finančna centrala. Gospodarij industriji in financ bodo tudi politični diktatorji. Da bo to ameriški fašizem, lahko vsakdo ugane. Če se pa zgodi prvo, da se politična demokracija razširi na gospodarstvo, industrije in vse ostalo življenje — kakšna in kaj bo ta oblika?

Če ostane stara kontradikcija — federativna demokracija in centralizirana ekonomija — tedaj bo to državni kapitalizem, ki se bo obdržal le s pomočjo ogromnega birokratskega aparata in takrat bo mogoče biti iz lastne potrebe opresiven za delavce in farmerje. Ker je ekonomija podlaga vsemu življenju, mora vsaka centralizirana državna ekonomija biti "big business" — odločujoča sila, ki bo težala kot maza na vsem ostalem življenju. Vsaka prevelika, centralizirana oblast je direktno nasprotje demokraciji!

Ako hočemo, da dobimo ekonomsko in socialno demokracijo ali demokratični socializem v Ameriki ali kjerkoli na svetu, ne smemo misliti na politično, centralizirano in birokratsko kontrolo ekonomije, temveč na — demokratično federacijo avtonomnih industrij, ki morajo biti v svojem območju samoupravne in svobodne in v katerih bo glavna iniciativa izvirala iz krajevnih enot ekonomsko organizirane delavske mase.

Namen posvečuje sredstva!

Če so nekateri ameriški liberalci in revolucionarni romantiki, ki niso nikomur odgovorni in katerim tudi nekateri naši rojaki tako radi napajajo zdravice — v pravem, kadar obsojajo fašistično diktaturo, hvalijo pa boljševiško diktaturo, tedaj se ne smemo prav nič zgražati nad jezuitsko taktiko, da "namen posvečuje sredstva".

Ako je za dosego dobrega namena, dobrega cilja, tudi najboljega — vsako sredstvo dobro in vsaka lumparija, tudi največje hudo delstvo upravičeno, tedaj — če nečemo biti kapitalni hinavci! — je treba priznati, da je bila sveta inkvizicija s svojimi stotisočimi žrtvami v redu, da je bilo sežiganje čarovnic v redu, da so bile vse barbarske vojne v redu — saj je vendar vsak tiran trdil in še danes trdi, da ima dobre namene in cilje!

Ni res, da morajo iti ljudstva skozi diktaturo in morja krvi do svobode in demokracije!

Glasovi iz nasebin

Zanimive beležke

Naprej za pošteno človeško družbo

Cleveland. — Resnično delavski napredek in resnično delavsko kulturna izobrazba sta edini ključ, ki odpira blaginjo vsemu narodu. Drugega ključa ali poti ni; kdor trdi, da je, ni vreden, da sije solnce nanj.

Kar bi moglo človeku privabiti solze v oči, je to, da je naše ljudstvo, ljudstvo hlapcev, razdeljeno na dve fronti, v fronto napredka in fronto fašizma. Obe skupini vlečeta vsaka na svojo stran. Skupina naprednjakov vleče v demokracijo, skupina hlapcev pa v fašizem. Čemu to? Mar nismo vsi delavci? Vsi smo enega jezika in ene narodnosti, vsi delamo za kruh, kljub temu so miselno razdeljeni v dveh frontah, v fronto, ki je pripravljena prijeti tudi za orožje, da brani svobodo in demokracijo, in v fronto klerofašizma, ki tudi komaj čaka, da prime za orožje in nas pogazi v fašizem. Oni delavci, ki včasih pravite, da ste nevtralni, kateri fronti se boste pridružili? To je danes važno vprašanje, ki ne dopušča cincanja. Zapišite si, da so na delu sile, ki so pripravljene potisniti delovno ljudstvo v grozno sužnost fašizma s pomočjo raznih pobožnih generalov.

Dobro del naših naseljencev je miselno ostal to, kar je bil v starem kraju: hlapec, katerega je izkoriščalo praznovotje. S temi nazori je prišel v Ameriko in postal ponižna žrtev ekonomskega izkoriščanja. In prav ti ljudje najraje s prstom kažejo na beranče in na drugi strani preklinjajo bogatine. Mi, ki zremo na te ljudi razodno, vemo, da so beranči zato na svetu, ker so na svetu tudi bogatini. Brez slednjih ne bi bilo prvih in prvih ne brez slednjih. Družba, ki hoče na eni strani imeti bogatine, na drugi pa reveže, ne more biti drugačna kakor je. Mi, ki smo se osvobodili vpliva rimske cerkve, se zavedamo, da so beranči in bogatini nepotrebni. Oboji so črn madež na telesu človeške družbe in sramota za moderno civilizacijo.

In dokler bo skoraj vse bogastvo na eni strani, v rokah razmeroma male peščice ljudi, toliko časa bo na drugi strani naraščala revščina. Ta bo avtomatično odpadla, kadar bo odpravljen sistem bogatinov z bogatini vred. Potem bo vsakdo dobil priliko do produkciranja dobrin in uživanja sadu lastnega dela. In želja po dosegi take družbe nam daje voljo za naš boj, za boj za ekonomsko demokracijo.

Ethel Kristan je zapisal v četrti številki Cankarjevega Glasnika: "Veržnost ni življenje — nevidne sužnje so hujše od železnih in želja po svobodi ne more umreti." Na Kristanovem večeru, katerega je priredila Cankarjeva ustanova njemu v počast kot uredniku in borcu, ki je žrtvoval vse svoje življenje za pravice hlapcev, je v živem govoru poudaril, da je Cankarjev glasnik šel začetek. Prinesel je šel dosti vzvišenega — čim več kolikor bolj bo naše delavstvo pokazalo, da je dostopno sprejemati visoke nauke. Njegov govor je ljudstvo pazno poslušalo, ker ni bil nekaj vsakdanjega. Bila je res lepa družba zavednih delavcev. Zabavo smo zaključili z voščilom, da bi se tudi hlapci razvili v razumna človeška bitja, in sicer ne samo v besedi, marveč tudi v dejanju.

Naj omenim še to: Srečal sem rojaka, katerega sem s težavo pridobil, da se je naročil na Cankarjev Glasnik. Vprašam ga, kako se mu dopade. Rekel mi je, da je samo en članek v tej reviji vreden več kot tri dolarje, kolikor znaša celoletna naročnina. Delavci, stopite v našo fronto in naročite si C. G., da skupno marširamo v smeri napredka, naprej in vedno naprej, preko vseh zaprek, dokler ne dosežemo pošteno človeško družbo.

Anton Skapin, 312.

Vzrok samomora

Sygan, Pa. — Parkrat je bilo že poročano o smrti Joe Avbelina, ki si je vzel življenje v ječi. Zdaj poročam, da se je dognalo, da je to storil ker je bil po krivici obdolžen zlorabe dveh mladih de-

klet, neke 13-letne in neke 15-letne šolarke. Ti šolarke sta namreč pozno prihajali v šolo. Ker sta se večkrat ustavili v Avbelinovi trgovini, so šolarke oblasti pričele sumiti, in vse kaže, da brez podlage, da mora biti nekaj narobe. Posledica je bila, da je bil Avbelin aretiran, kar pa ni mogel prenesti. Vse izgleda, da je prišlo do njegove aretacije iz sovraštva in maščevanja.

Lorenz Kaučič.

O obisku farmerjev

Ely, Minnesota. — Sicer je že poznano, toda bom vseno nekoliko opisala moj obisk slovenskih farmerjev v Willardu, Wis. Namenila sem se bila, da jih tudi letos obiščem. Na 5. septembra smo se podale na pot s hčerjo Kristino, ki je šofirala, in mrs. Frances Tomšič. Vzele smo novo cestno, ki je bila šele letos tlakovana. Vse je šlo gladko naprej. Smolo pa smo imele, ko je zmanjkalo tlakovane ceste. Na cesti, ki je bila na debelo posuta s peskom, je naš avto namreč odpovedal. Enostavno se je udril in ni hotel več naprej. Iz te zagate so nas rešili farmerji, ki so prišli s konji in nas potegnili. Toda niti to ni šlo, dokler nismo iz njega izstopile jaz in mrs. Tomšič. Res nisem mislila, da sva tako težke.

Potem smo nadaljevale pot na Willard. Pokrajina je bila krásna. Priroda je ravno spreminjala svoje barve. Vse je bilo tudi zrelo po farmah.

Ko smo dospole na Willard, so tam nas že pričakovali. S Kristino sva šle k bratu Gregoriju, kjer sva bili sprejeti z odprtimi rokami, mrs. Tomšič pa je šla naprej k hčeri. Ko se malo osnažimo in okrepčamo, je šla moja hčer na plač, jaz pa sem ostala doma, da se kaj pogovorimo. Povedali so mi, da imajo dva doma, narodnega in katoliškega, oba zidana in plačana. So zelo složni in skupno delujejo ter drug drugemu pomagajo. Ako je ples v Narodnem domu, gredo vsi tja, ako je v Katoliškem domu, pa zopet tja. Ples imajo vsako nedeljo in ob praznikih. Tudi ne kregajo se za malenkosti.

Drugi dan sem začela z obiskovanjem naših rojakov. Nekateri sem poznala še na Elyju, na primer družino J. Murgel. Ko sem prišla k njim, mi je mr. Murgel rekel: "Poglej jo no, ali si zopet tukaj?" Odgovorim mu, da sem tudi tukaj doma. Gremo v hišo. Mrs. Murgel je ravno kuhala "ketchup". Imela ga je polne lonce. Na vprašanje, če ga ima toliko, da ga sama kuha, me je peljala na vrt, kjer je bilo res vse rdeče od paradiznikov. Nabrali smo jih štiri bušlje. Bil je tako debel, da takega še nisem videla. Samo eden je tehtal funt in pol. Potem smo šli na sadnji vrt, kjer so mi nabrali vrečo jabolk.

Potem sem obiskala Lunkove. Bili so zelo veseli in takoj so vse skupaj znesli. Šle smo k Matkovicevim, kjer so bili pa le sinovi doma. Od tam smo šle k

Seliškarjevim, ki so doma od Novega mesta. Tudi tam so zelo postrežljivi. Nabrali so nam jabolk in češpelj. Ko smo šle k Prebilovim, ni bilo nobenega doma. Ko smo mislile že iti, pride od nekega gospodarja, ki se je nas kar začudil. Vprašam ga, kje je žena. Pove mi, da je šla h Klančarjevim. Podamo se tja, toda tudi tam nismo dobile nikogar doma.

Ker živi v bližini družina Mr. Kun, jo uberemo tja. Našle smo veselo družbo. Pri eni mizi so sedele žene, pri drugi moški. Bil jih je več — mrs. Prebil, Klančar, Mrkun, Lesar in njena hči. Vsi so bili veseli našega prihoda. Prisledimo in se pogovarjamo. Skozi okno opazim debela jabolka. Misli mi uidejo na moja mlada leta in se spomnim, kako sem jih obirala v starem kraju. Gremo na vrt obirat jabolka. Mrs. Klančar mi jih je nabrala z najlepše jabolane — imam jih še zdaj.

Neki dan so me peljali v Greenwood na karneval. Tam smo si ogledovali razne stvari in tudi metali žoge za razne dobitke. Jaz sem dobila slona in konja, toda ne takega, da bi me domov pripeljal. Videla sem tudi, ko so postavljali oče za mrs. Roosevelt.

Obiskala sem družino Kaučnik in Bukovec. Tudi tam sem bila prav prijazno sprejeta in postrežena. Od tam smo šli k Permetovim, kjer smo dobili pri vselem omizju štiri moške, ki so si hladili žedo s hladno pijačo. Vprašam, kdo ima besedo. Pokažejo mi mr. Prebila. Gremo v hišo, kjer se malo pogovorimo in zopet na vrt, kjer mi je Micka nabrala češpelj, da jih dam nekaj tudi njeni sestri na Elyju. Tega nisem mogla storiti, ker so prehitro postale mehke. Naj mi oprostijo. Obiskala sem Bergantove, ki imajo lepo farmo.

Farmerjske dekleta so tam zelo pridne in brhke. Videla sem dosti znanecv. Kdor potuje tam skozi, mu svetujem, da obišče naše rojake. So zelo postrežljivi. Joe Junko ima prodajalno z mešanim blagom in mu gre prav dobro. Moj brat ima dva sina, oba oženjena na domu in se prav lepo razumejo. Chelesnikov Frank ima svojo farmo in John tudi; Frank je oženjen, John pa še samski. Obiskala sem bratove hčere, ki živijo 15 milj od Willarda in imajo sirarno. Prav tako sina Fr. Franceljina, ki živi 45 milj od Willarda. Tudi on se peča s sirom.

Tamkajšnji farmerji se pečajo večinoma z mlekarstvom in prašičerejo. Lansko leto je bila spomlad suša in niso nič žita pridelali. Letos je bila v jeseni. Žita so nekaj pridelali, toda koruze ni bilo. Če bi bilo več dežja, bi farmerji na Willardu prav dobro obstali.

Ko smo se odločili za domov, nas je peljal John Chelesnik. Frank Lunka je mislil, da bo šel z nami na Ely, toda je bil zadržan, ker so doma kopali za vodo. Obljubil je, da pride prihodnje leto. Bomo videli.

Vsem skupaj izrekam prav prisrčno zahvalo za gostoljubnost in postrežbo, posebno mojemu bratu in ženi. Ne bom vas

pozabila. Ako sem katerega izpuštila, naj mi oprostijo.

Frances Seliskar.

Gradnja stanovanj za — profit

Milwaukee. — Te dni sem čital v Milwaukee Journalu, da v Washingtonu prošjo privatne stavbinske podjetnike, naj pričnejo z gradnjo stanovanj. Ako oni tega ne storijo v bližnji bodočnosti, jih bo primorana graditi pa zvezna vlada.

Lep je ta opomin, toda zdi se mi, da ne bo nič zalegel. Privatni podjetniki bi se radi oprijeli tega dela brez opomina iz Washingtona, toda v današnjem sistemu se bo najbrže težko kaj več gradilo kakor zdaj. Vzrok je, da tudi tukaj igra glavno vlogo sveti profit. Privatni podjetniki danes samo toliko grade stanovanja, kolikor jih potrebujejo sinovi in hčere bogatinov, ki imajo denar, da lahko plačajo.

Ogromna večina delovnega ljudstva nima niti toliko denarja, da bi se pošteno preživljala. Živeti mora, nekateri z velikimi družinami, v zatohlih in nezdravih stanovanjih.

Potreba dobrih in cenjenih stanovanj je res velika. Toda privatni podjetniki jih ne bodo gradili kar tja v en dan. Vzrok je, ker ni kupcev. In da ni kupcev, je zopet vzrok, ker ljudje nimajo denarja, namreč delavske družine. Tudi je preveč ljudi zadnja leta izgubilo svoje domove, katere so plačevali na obroke. Vse to je faktor, ki je odgovoren, da je gradnja stanovanj skoraj popolnoma v zastoju.

Privatni podjetnik je pripravljen graditi stanovanja le pod sledečimi pogoji: Družinski oče si izbere stavbišče in pove kontraktorju, kakšno stanovanje bi rad. Cena, ki jo slednji postavi, je navadno okrog sedem tisoč dolarjev, ostalo vsoto pa naj bi prejemal v obrokih po \$30 do \$50 na mesec s šest ali osem odstotkov obresti. Na hiši si podjetnik seveda obdrži prvo vknjižbo. In družinski oče si pritrjuje, da plačuje svoje obveznosti.

Toda danes je to težka stvar, ker nima delavec nobene sigurnosti. Lahko na primer izplača pretežno večino, recimo šest od sedmih tisočev, toda doleti ga nesreča ali izgubi delo. In kakor hitro ne more več obroke plačevati, je lahko siguren, da bo lastnik prve vknjižbe, to je stavbinski podjetnik ali banka, takoj pričel s sodnijskim postopanjem (foreclosure). Družina je sigurna, da bo v enem letu zletela iz hiše. Izgubila bo vse, kar je že plačala na dom — vse življenske prihranke. Lastnik prve vknjižbe bo dom seveda zopet prodal in zopet napravil lep profit.

Takih slučajev je bilo nešteto zadnja leta po vseh krajih Združenih držav. Vlada v Washingtonu lahko še bolj nagovarja privatne stavbinske podjetnike, naj pričnejo z gradnjo stanovanj, toda je dvomljivo, če bo kaj dosegla. Ta industrija bo v mrtvilo, dokler privatni interesi ne bodo videli prilik za grmadenje profitov, velikih profitov. In to je tisto, kar je odgovorno za "gradbeni zastoj in ne plače delavcev."

V raznih mestih je vlada že pokazala, da je zmogljiva graditi moderna pa cenena delavska stanovanja. In dokler jih sama ne bo začela graditi v masnem obsegu, jih ne bo gradil nihče drugi, predvsem ne privatni podjetniki, ako ne bodo videli prilik za grmadenje profitov. Teh izgledov pa danes ni v stavbinski industriji, ker ljudje nimajo denarja in tudi so ali zadnja leta akoci predrage šole.

Joseph Ule.

Organizacija delodajalcev pobija mezdni načrt

San Antonio, Tex. — Zveza tekstaških tovarnarjev, organizacija sovražnikov unijskega gibanja, je na svoji konferenci sprejela resolucijo, v kateri poziva kongres, naj zavzrže zakonski osnutek minimalne mezde in maksimalnega delovnika.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju edini dar trajne vrednosti, ki ga ali sorodniku v domovino? To je za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Tedenski odmevi

Anton Garden

KAPITULACIJA "NEW DEALA"

Oni, ki so stavili vse upe v demokratsko stranko in predsednika Roosevelta, da bosta zelo izklopala iz krize in ji dala nove prospete, imajo danes vso priliko za velik glasov. S tem ne mislim reči, da so demokrate v administracijo vred začeli namenoma petati želo v novo krizo, ali da si ne žele prosperiteta Niti Hoover ni delal tega namenoma.

Toda, kar počnejo danes v Washingtonu, kongresu in v Beli hiši, se nič ne razlikuje početja Hooverove administracije. Kakor izda, je vse od predsednika do najbolj brezbarvne "newdealerja" kapituliralo pred ameriškim velebiznisom, pred Wall streetom. Revelt dnevno konferira s predstavniki velebizisa, ki je v sedeli stavki in v odprti revoluciji, sa, ki je v novelealski zakonodaji, kongres pa je obje reakcija kakor že dolgo ne. Kapitularcija "vih dealerjev" pred ameriško reakcijo in Wall streetom je popolna.

Filozofijo te kapitularcije je te dni najbolj naglasil senator Burton K. Wheeler, ki se o vidno še vedno smatra za — "progresivni". Kot znano, je bil on v zadnjem zasedanju kongresa eden glavnih vodij v boju proti Rooseveltovi reformi vrhovnega sodišča. Te dni rekel, da je najbolje, ako "progresivci" v Rooseveltovo administracijo vred pristanejo na hteve velebizisa in brnejo "new deal" skozi, ker bodo s tem preprečili povrnitev akcionarnih sil na krmilo! Enakega mišljenja je očitno tudi Roosevelt — najliberalnejši najspretnejši predsednik, kar jih je ameriški kapitalizem produciral po civilni vojni.

Wheelerjeve logike se očitno drže tudi drugi "progresivci", ker do danes še ni bilo ali nobenega glasu iz Washingtona, ki bi se postavil po robu tej novelealski reakciji. To kakšna je razlika, kolikor se tiče delavstva, dežele na splošno, ako se klanjajo in kriče pred Wall streetom "novi dealerji" ali pa ke institucionalni burbonci? Kakšna je razlika, a izvedejo "reforme", kakršne zahteva Wall street, republikanci ali pa demokrate? Sami tem, da je pri vladnih koritih ta skupina političnih služboiskalcev namesto druge — skupi s oslovskim znakom namesto skupine s slovi vrim znakom.

Današnja igra v Washingtonu bi morala preti oči vsakemu delavcu, ki mu možgani aličljak funkcionirajo. Predvsem bi mu moro odpreti oči dejstvo, katerega "new dealerji" ko živo demonstrirajo, da v današnjem štadi družabnega razvoja ni mogoče rešiti kapitala ma pred krizo, tako rekoč pred stalno krizo, nobeno krpajo. To bi moralo biti jasno vsi, kemu človeku z navadno pametjo. Samo vsi ša se naj, kaj je danes z vso krpajo, s kat je Rooseveltova administracija tako sijajno zila nekaj časa? Nič! Dežela se zopet potap v novo krizo, in to ne radi newdealskih reform od katerih so nekateri dobre in potrebne, k kor daleč sežejo, marveč kljub tem reformam.

Je res, da je precej znakov, ki kažejo, je ameriški velebiznis več ali manj namenot povzročil sedanjo depresijo, da prisili administracijo na kapitularcijo. Toda mar bo politika odpravljena in deželi vsaj za neko dobo gotovljena "prosperiteta", ako kongres vrže reforme zadnjih let akoci okno? Niti nam ne. Pogoj za novo, še večjo krizo od "zadnje" bodo še večji. Dežela bo še hitreje struknula v gospodarski prepad. Sicer se to zgodi tudi primeri, ako se v Washingtonu stremijo poženje wallstreetarje v Atlantik. Tudi v slučaju bi moralo do tega priti, ker v danjem štadiju kapitalističnega razvoja in dedence ne more biti na svetu nič drugega kak kriza za krizo.

Najtemnejša stran današnjih dni pa je dejstvo, da ni v deželi nobenega efektivnega glasa, ki bi to poudarjal in kazal pot iz krize, v krize, v Novo deželo, v nov družabni red kolektivizem, socializem ali kar že hočete.

Washingtonu bi bila danes potrebna močna pina poslancev in senatorjev, ki bi stopila plan z načrtom za splošno socializacijo v glavnih industrij, bank in veletrgovine.

Taka skupina revolucionarnih poslancev močno in bojevito razredno delavsko ali marsko delavsko stranko v zaledju bi bila Washingtonu zelo potrebna in tudi učinkovita. Takšna vlada kot je Rooseveltova — in sp vsaka — bi se tedaj dvakrat premislila pred bi kapitulirala pred Wall streetom. Tudi vle biznis bi bil bolj oprezen pri sabotiranju dela kakor je danes.

Prihodnje leto so voljite. Ali si delavci do takrat ustanovi svojo stranko in jo potop v boj proti kapitalizmu? Ne samo za reforme marveč za odpravo kapitalizma, za socializem, ki bo edini odpravil krize in človestvu dal nogoje za najširše blagostanje in podvig na stopnjo civilizacije? Odgovor leži v delavstvi samem, ki je poklicano, da ustvari novo civilizacijo enakopravnosti, sreče in svobode.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 30. novembra 1917.)

Domače vesti. V Evelethu, Minn., je najumrla rojakinja Neža Blatnik.

Delavske vesti. Vrhovno federalno sodišče odločilo, da mornarji niso delavci v "amialu kona".

Svetovna vojna. Ofenzivne bitke so prenele na vseh bojiščih. Rusija in Nemčija njavata note za premirje.

Sovjetska Rusija. Volitve za ustavodajno skupščino končane. Boljševiki imajo le v trogradu in Moskvi večino.

General Franco, poveljnik španske fašistične armade, pripenja odlikovanje na suknjo italijanskega vojaka, ki se bori v njegovi armadi.

Vesti iz Jugoslavije

(Ostava poročila iz Jugoslavije.)

OB STOLETNICI ROJSTVA SKLADATELJA FOERSTERJA

Ta mesec — novembra — proslavlja glasbena Ljubljana 100. letnico rojstva našega velikega komponista Antona Foersterja, ki je pred petdesetimi leti preneval vse naše glasbeno življenje, vse glasbeno ustvarjanje v vseh smereh. Foerster je bil sicer po rodu Čeh, a v Ljubljano je prišel kot mlad profesor glasbe in je ostal med nami do smrti, s svojim delom v slovenski glasbi pa je postal naš človek, naš komponist, ki tvori poglavje zase v sicer skromni slovenski zgodovini.

Do nastopa Gerbiča in Hubada na polju posvetne glasbe in do nastopa St. Premra na polju cerkvene glasbe je Foerster prvi orl globoke brazde na njivi naše glasbe: bil je vodja pevskih zborov, bil profesor na orglarski šoli, bil kapelnik stolne cerkve, pisal skladbe za cerkevno petje in za orgle, za "posvetne" koncerte zborov in solistov, napisal vrsto razprav in knjig o glasbenem pouku in napisal prvo slovensko opero, ki je ostala stalno na programu slovenskega gledališča, "Gorenjskega slavčka". Dasi je bil Čeh, je začel v Ljubljani treniti tuj plevel iz slovenske glasbe in začel študirati slovensko folkloro in jo uporabljati v kompozicijah.

Rodil se je Anton Foerster dne 20. decembra 1887 v Osenicah na Češkem kot sin vaškega učitelja in organista Jožeta Foersterja. To je že stara muzikantska družina. Z Antonom sta se tudi dva brata odločila za glasbo, od katerih je bil zelo znan Josip, ki je bil orgelski virtuoz in profesor kontrapunkta na praškem konservatoriju. Njegovo delo "Nauk o harmoniji" je prevedeno v več jezikov in eno najtemeljnejših del o tej stvari. Anton Foerster je dobil prvi glasbeni nauk doma od očeta in z 10. leti je že lahko nadomestoval očeta pri cerkvenem opravlilu. Nato je študiral gimnazijo in univerzo ter se preživil kot pevec, organist in učitelj glasbe. Po maturi 1888 je šel v samostan v Visebrodu, kjer je študiral Palestrino (glavni cerkveni skladatelj, klasik) in gregorijanski koral, čez leto dni pa je šel študirati pravo v Prago. Tu se je seznanil z mnogimi komponisti, med drugimi s Smetano, komponistom "Prodane vestice", tedaj kapelnikom češkega gledališča. Ta ga je pridobil, da se je popolnoma posvetil glasbi in ga je nastavil za profesorja na svojem zavodu. Ko je leta 1864 bilo prosto mesto organista pri škofiji cerkvi v Senju v Dalmaciji, je mladi Foerster odšel v Senj in sprejel službo. Naslednje leto si je na Češkem poiskal družico Petronilo roj. Veseli ter se oženil z njo in se v Senju vse posvetil glasbenemu delu. Leta 1867 pa je Foersterja poklicala ljubljanska "Citalnica" v Ljubljano, da bi učil petje v čitalniščnem zboru in da bi prevzel kapelnštvo pri Dramatičnem društvu.

Toda pri obeh teh dveh zavodih so bile razmere take, da Foerster ni dolgo vztrajal pri njih: zborovsko petje je bilo diletantsko, česa novega pa niso marali gospodje prvaki, ki so odločali v vseh teh društvih. Tako je F. že leta 1868 sprejel mesto organista in zborovodje v ljubljanski stolnici. Tako preskrbljen je lahko mirno in z vso vnemo začel delati. Nad 40 let je bil v tej službi — in v tem času je ustvaril skladovnico stvari: cerkvenih in posvetnih skladb, vodil orglarsko šolo, pisal članke, učil privatno, napisal "Gorenjskega slavčka" itd. Zlasti velik je bil tudi njegov pedagoški dar. Tega je podedoval tudi njegov najstarejši sin Anton, slaven pianist, ki je bil profesor klavirja v Berlinu in nato tudi na Musical College v Chicagu, a je 1915 v Trstu umrl.

Ko je nastopila nova generacija slovenskih komponistov, ki so izdajali "Nove akorde", in začela zmagovali nad starejšo generacijo, je sivolasega Foersterja prehitel čas, umaknil se je 1909, v pokor ter nato preživel zadnja svoja leta v Novem me-

stu pri svojem sinu. Umrl je 17. aprila 1926. Njegova žena Petronila, stara 90 let, živi še zdaj v Ljubljani, kamor se je sin preselil iz Novega mesta. Tu živi tudi drugi Foersterjev sin, inž. Jaroslav Foerster, profesor na ljubljanski tehniški, znan strokovnjak v strojništvu.

Slovenska glasbena zgodovina ne pozna človeka, ki bi bil v sleherni glasbeni panogi ustvaril toliko in tako dobrih stvari, kakor ravno Anton Foerster.

Zato je povsem pravilno, da proslavlja Slovenija letos stoletnico njegovega rojstva. Prirejena je bila Foersterjeva razstava, kjer si lahko videl, koliko je ta mož ustvaril. Razstavljeni so njegovi rokopisi, tiskane skladbe, slike, njegove knjige, kritike o njem itd. Prirejenih je bilo že nekaj koncertov, kjer so izvajali same F. skladbe, pred poslopjem Glasbene matice pa so odkrili njegov spomenik, hermo. (Zanimivo: pred leti so postavili pred tem poslopjem več stebrov z bronastimi portreti naših komponistov, pa so postavili glave dveh Hrvatov oz. Srbov in takrat še živega Hubada, Foersterja pa ni bilo vmes! Zdad so to napako popravili.) Dne 20. t. m. pa je bila premijera njegove prenovljene opere "Gorenjski slavček", s čimer so bile proslave zaključene.

Precejšnja tatvina. — Iz Slatine Radencev poročajo o vlomu, ki je bil izvršen v Sratovcih. Preužitkarju Jožetu Stibelju, ki stanuje v dvoriščnem poslopju svojega zeta Hamlerja, je nekdo odnesel denarja in hranilnih knjižic za blizu 200.000 din! Ko se je namreč te dni zvečer vrnil Stibelj domov, je opazil že s ceste, da so vrata v njegovo stanovanje odprta. Tedaj je tudi že opazil neko moško postavu, ki je izginila v temo. Pohitel je v stanovanje ter našel vse razmetano, vlomilec pa mu je odnesel predalček nočne omarice, kjer je imel med dvojnim dnom shranjeno vse svoje premoženje: stotakov in tisočakov za 36.000 din, tri hranilne knjižice, več zadolžnic in menic, med temi zadolžnica Stiblejevega zeta na 10.000 din, nekaj tujega denarja itd. Poleg tega je odnesel tat nekaj perila, srebrno uro, tako da ima Stibelj po svojih izjavah škodo za 198.000 dinarjev! Ker je očito, da je izvršil vlom nekdo, ki dobro pozna razmere v Stiblejevem stanovanju in je poznal njegovo skrito zakladnico, je verjetno, da bodo tatu v kratkem izsledili.

Hlapec ubil gospodinjko! — Vdova po sodnem oficijalu, Ana Vrtovškova ima lepo posestvo v Kozjem ter ima v službi poleg deklet tudi hlapca. Dne 14. novembra je hlapec svojo gospodinjko iz doslej neznanega vzroka napadel z nožem ter ji prizadel tako hude poškodbe, da je posestnica naslednji dan izkrevavala. Hlapca so aretirali in bo sodna preiskava dognala, kaj je bil vzrok tega umora.

Roparja Urbanč stalno zasledujejo orožniške patrulje, še hudeje pa ga menda zasledujejo ljudske govorice, ki si izmišljujejo o njem cele fantastične romane, o njegovih predrznostih in srečnem begu pred orožniki. Gotovo je, da ima Urbanč mnogo znancev in zaveznikov med kmeti, ki

ga skrivajo, druga pa ga spet skrivajo v sili iz strahu pred njegovim maščevanjem. Orožniki so že nekaj takih kmetov zaprli, da bi s tem prestrašili druge, da ne bi Urbanča več skrivali. Ima pa Urbanč tudi veliko srečo, ali pa je tako zelo previden. Pogosto so mu bili orožniki že tik za petami, a jim je vsakokrat spet ušel. Zadnjič so bili blizu njega v nekem vinogradu v Gadovi peči, kamor je šel Urbanč z nekim svojim bivšim jetniškim tovarišem martinovat. Orožnikom je prišlo to na uho in preden so prišli do zidanice, je Urbanč že pobegnil čez drn in strn. Verjetno pa je tudi, da ni previdel, da Urbanč, ampak tudi orožniki, ker vedo, da je Urbanč oborožen in da se bo gotovo branil aretaciji.

Rudarska unija se hoče zavarovati

Glasovanje o podaljšanju sedanje pogodbe

Washington, D. C. — (FP) — Uradniki rudarske unije U. M. W. A. so se sporazumeli z operaterji na polju trdega premoga glede podaljšanja obstoječe pogodbe, ki je bila sklenjena 7. maja 1936 in katere veljavnost ima poteči 30. aprila prihodnjega leta. Organizirani rudarji bodo glasovali o tem v decembru. Če bodo odobrili sugestijo voditeljev unije, bo pogodba podaljšana do 30. aprila 1939.

Glavni stan unije je poslal okrožnice uradnikom in članom krajevnih unij v prvem, sedmem in devetem distriktu, v katerih jih poziva, naj odobrijo podaljšanje pogodbe. John L. Lewis, predsednik rudarske unije in načelnik odbora CIO, sluti novo depresijo in zato hoče, da ostane unija močna.

"Položaj industrije trdega premoga ni ugoden," pravi okrožnica. "Opaža se nestabilnost v produkciji, zato skušajo reprezentanti unije sodelovati z operaterji, državnimi in federalnimi avtoritetami pri odstranjevanju vzrokov, ki so odgovorni za sedanji neugodni položaj premogovne industrije. Sedaj smo zaposleni s stvarmi legislativnega značaja, ki se lahko uveljavijo v interesu stabilizacije industrije. Najprej je treba odpraviti ovire, ki onemogočajo pošiljanje trdega premoga v Kanado. Kadar bodo te odstranjene, bomo zahtevali federalno zakonodajo, da zaščitimo premogovno industrijo. Dalje skušamo sodelovati z operaterji, ki iščejo posojila pri federalni korporaciji za rekonstrukcijo financ. Ta posojila bi omogočila obratovanje nekaterih premovalnikov, ki zdaj počivajo. Tako bomo ustvarili pogoje za uposlavljanje večjega števila rudarjev. Ze dolgo časa smo imeli v mislih vprašanje pogajanj glede sklenitve nove pogodbe, ki naj bi nadomestila ono, ki poteče v aprilu prihodnjega leta, toda videli smo ovire. V sedanjih okoliščinah je dvomljivo, da bi dobili ugodnejšo pogodbo nego je sedanja. Dolga pogajanja bi le poslabšala situacijo v škodo uniji. Obstoječa pogodba določa sedem mesecev. Industrija kot celota je pravkar sestavila program, ki jamči nadaljnje izvajanje določbe o sedemurniku."

Agitirajte za Prosveto!

Priporočajo raztegnitev zakona mezd

Kriti mora tudi pisarniške delavce

New York. — (FP) — Unija United Office & Professional Workers v pismu, katerega je naslovila načelnici delavskega odseka nižje kongresne zbornice, priporoča amandiranje zakonskega načrta minimalne mezde in maksimalnega delovnika, da bo kril tudi pisarniške delavce in druge, ki so upošleni v uradih. Charlotte Stern, načelnica vzgojnega departamenta unije pisarniških delavcev, se je s tem, ko je poslala pismo delavskemu odseku, pridružil drugim unijam Odbora za industrijsko organizacijo, ki podpirajo mezdni načrt. Neka provizija v načrtu se glasi, "da načrt ne krije delavcev in uradnikov, ki delajo v upravnih in profesionalnih departamentih kompanij in korporacij."

Ta provizija lahko izključi agente industrijskih zavarovalniških družb, ki tvorijo največjo skupino v uniji United Office & Professional Workers, kar, tudi bančne uslužbenice in druge, katere se lahko smatra za profesionalce v smislu provizije meznega načrta.

Unije vložile pritožbe proti korporaciji

Phoenix, Ariz. — Phelps Dodge Corp., ki poseduje več rudnikov in livarn v Arizoni, se bo morala zagovarjati pred federalnim delavskim razsodiščem v zvezi z obdolžitvami, da zanika delavcem pravico organiziranja in kolektivnega pogajanja. Obdolžitve so vložili strojniki, električarji in polagalci parnih cevi, člani unij Ameriške delavske federacije. Pozvali so razsodišče, naj odredi volitve glede reprezentacije pri kolektivnih pogajanjih. Unija Mine, Mill & Smelter Workers (CIO) tudi zahteva volitve med rudarji in livarni te korporacije v Bisbeeju, zaeno pa je korporacijo obdolžila zapostavljanja unijakih delavcev.

Papež odlikoval Delbosa; fašisti jezni

Rim, 29. nov. — Fašistični listi ostro kritizirajo Vatikan, ki je poklonil nekakšno odlikovanje francoskemu zunanjemu ministru in socialistu Yvonu Delbosu. Regime Fascista piše o tej stvari: "Kaj se Vatikan briga, če oficijalna Francija koraka ob strani brezbožne Moskve in rdečih Španije, dveh uničevalk cerkve, ki sta pomorili na desetisoče vernikov! Prav nič se ne bomo čudili, če bo signor Delbos nosil na prsih papeški red sv. Gregorja Velikega, ko se udeležijo zborovanja francoske frama-zonske lože..."

SLOVENSKA NARODNA PODPOLNA JEDNOTA

izdala svoje publikacije in se posveča listu Prosveta za kristi, ter potrebne agitacije svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsa organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj ne pojdijo lista Prosveta.

Alkohol

Njegova dobra in slaba stran

Vse pijače, to so pivo, vino, različna žganja, imajo v sebi svojstva, katerim kratko pravimo: alkohol ali kemično Aethylalkohol, ki se piše C₂H₅OH. Kolikor mogoče čistemu alkoholu pravimo tudi viski cvet ali spiri. Pivo vsebuje navadno 3 do 5% alkohola, vino 8, 10, do 17%. Ruska vodka 42%. Konjak 55%, arak do 70 in rum 80% alkohola.

Pijače, ki vsebujejo malo alkohola, kakor pivo in lahka vina, so, ako se jih pije zmerno, za odrasle kolikor toliko neškodljive. Nasprotno pa zapuščajo alkohol v vsaki obliki, posebno otrokom in mladini posledice. Pijančevanje, da rabimo to vskladno besedo za neprestano in veliko uživanje opojnih pijač, povzroča slabitev prebavnih organov, slabša krvni obtok in živce. Okrog 30 do 40% umobolnih je v umobolnicah valed neprestanega uživanja alkohola, kratko valed pijančevanja.

Nesmerno in preveliko pitje žganjih pijač dovede človeka po 4 do 10 letih do takovane pijanske norosti, po latinski delirium tremens. Bolnik vidi neštete majhne živali, kako se živahno premikajo (prah, hrošči, miši, muhe), pa tudi velike živali, pogosto v raznih kombinacijah in v človeški podobi. Vidi cele prireditve (veselice, dirke, pogrebe, bitke). Ne manjka tudi k tem prikaznim pomožnim dodatkom (na pr. kako njegov sosed jaha prešiča, kako cesar pade krave). In vse to, kar tak bolnik vidi, vse to se mu zdi tako jasno, da bi lahko našel. Verjame, da je vse to fotografirano, ali pa govori o fotograf-skem aparatu — laterni magici, o kratkih in o kinu. Njegov spomin je zelo zmešan. Ne ve povedati prav nič o svoji mladosti.

Ce se čisti alkohol brignje v žile, je smrtonosen strup. Konja lahko že po 1 do 3 minut ubije, če mu samo 30 gramov čistega alkohola brignje v žile. Stirliten otrok, ki so mu neko noč, ko je jokal, dali v usta cucelj, prepojen z alkoholom, je umrl valed izpuhtevanja alkohola. Koliko neumestnih stav je že bilo, češ, če spijš, recimo v pol uri 5 litrov žganja, dobiš to in to. Izpiješ tak in obeži mrtve. Neki konj, ki je slučajno popil 5 litrov žganja, pomešanega z 10 litri vode, je zbolel in poginil v 60 urah. Race in kokoši, ki so pozobale v žganju namočene črešnje, so bile pijane in poginile.

V nekaterih cveticah se iz mednega soka v cvetju po dolgem deževju naredi alkohol. Med namreč zavre. Čebele, ki običajno potem take cvetice, postanejo pijane in ne vedo nekaj časa pravilno letati. Če z mikroskopom gledamo kapljico vode, vidimo bogato, živahno življenje v kapljici, polno raznih bacilov in bakterij. Pa dodedimo čisto malo alkohola, življenje bo nenkrat prenehalo. Kapljica bo grobišče. Za bacile in drobne živalice, mrčes itd., je alkohol smrtonosen strup. Zato tudi držimo v 70% spiritu zooločne preparate, da se ohranijo še dolgo.

Kemično čisti alkohol se dobi z večkratno destilacijo (prečevanjem) in če ga spojimo s snovmi, ki imajo to svojstvo, da arkažo vodo, kakor je na primer žgano apno, vroča železna galica itd. Alkohol ima zelo prijeten duh, je lahko gibljiv in brezbarvna tekočina, ki pri 80 stopinjah vre. Da se tudi v vsakem slučaju dobro mešati z vodo.

Ce zaigemo v steklenici (retorti) alkohol, gori z modrikastim plamenom istočasno se obloži stene retorte z vodno paro. Ce se vlije v retorto apne-nova voda in strese, postane voda belomotna. Pri zgorevanju zgornj namreč alkohol v vodne pare in v ogljikovo kislino.

Alkohol se v veliki meri porablja kakor smo že poprej rekli, za uživanje, za kurivo, za desinfekcije (razkuševanje), za topljenje lakov, za firsna, za umetno avlo, parfume itd. Znana kolinska voda je raztopina lahkega izhlapevaločih eteriskih olj (citronovo olje itd.) in alkohola. Drajše sorte kolinske vode vsebujejo 70 do 80% alkohola, ce-

nejše pa 50 do 60%. Spiritus, ki vre pri 80 stopinjah, povzroča na koži tudi pri navadni temperaturi osvežujoči občutek. To se lahko prepričamo pri brivcu, ki nas po britju pobrizza z mešanico spirita.

V tehniki se rabi spiri, pomešan z lesnim spiritom in pyridinom in to na 100 litrov alkohola 2 litra lesnega spirita in s pol litrom pyridina. Tak spiri, seve, ni za pijačo.

V gospodarstvu igra alkohol veliko, važno vlogo. Računi govorijo, da se po vsem svetu izda letno nad 2250 milijard dinarjev za alkoholne pijače. Leta 1930 so znašali stroški za duševno bolne v Nemčiji 4.3 milijarde nemških mark. Od teh odpade na pijače piva 3366, na pijače vina 556 in na žganje-pivce 556 milijonov nemških mark. Torej razmeroma vkljub vsemu mnogo več, kakor pri Slovencih, četudi se nam rado očita pijančevanje.

(Prevedel Iv. V. po dr. Hermanu Roemppu.)

Kako obvarujemo otroka angine

Angina je zelo pogosta otroška bolezen. Zmerom je nalezljiva in razširjena jo lahko vsi mogoči bacili. Pojavi se kot samostojna bolezen, ali pa tudi kot znaniška raznih hujših bolezni, na primer davice ali škriatinko. Angina je obolenje limfnih žlez, ki se nahajajo ob vstopu v požirnik, med prednjim in zadnjim nebnim lokom, pa tudi za nosom, v zgornjem in zadnjem delu požirnika.

Viaja in nižja vročina, težave pri požiranju, pogosto pljuvanje, težave pri govorjenju in dihanju, včasih tudi driska in bljuvanje: vse to so prvi znaki blizajočega se vnetja limfnih žlez ali angine.

Pri težkih primerih angine se naredi na mandljih silurumene pike. Pri najtežjih primerih pa eden izmed mandljev tako oteče, da skoraj zapre vhod v grlo. Seveda to otekoči dihanje in požiranje. Pogosto se pridružio pa še bolečina v ušesu in sluzast ali gnojnen iztok iz nosa. Tudi najbolj navadna angina ima lahko za posledico težke bolezni, kakor vnetje ledvic, sklepni protin, vnetje pljuč, zastrupljenje krvi, srčne bolezni, vnetje srednjega ušesa, vnetje kosti itd. Celo davica se včasih začne z nedolžno angino.

Ce imamo angino, moramo ležati v postelji. Prehlad med boleznijo je zelo nevaren, ker kaj hitro nastopijo razne komplikacije. Ako dobi angino otrok, ga moraš seveda prav tako kot spraviti v posteljo. Pri težjem obolenju mora ležati dalj časa, pri lažjem pa le nekoliko dni. Do zdravnikovega prihoda mu izpiraj grlo in usta s kamileniščnim čajem, s slano vodo, pomešano z limono, ali pa z zelo šibko hipermanganovo raztopino. Okoli vratu mu zaveži obkladek z mlečno vodo.

Med boleznijo dajaj otroku tekoče in kašate hrane. Paziti moraj, da dobi otrok dovolj pijače, ker se mu potlej ledvice hitreje in bolje čistijo. V začetku bolezni je najbolj priporočljiva mlečna hrana, kakor mlečni zdrob, riž in mlečna kaša. Dobra je tudi razna zelenjava, pripraviti je moraš pa zelo mehko, bodisi da jo skuhaš, sesekljaš ali pa pretlačaš. Sadje dajaj kuhano v kompotu, ali v "čelani".

Med boleznijo je priporočljivo, da zdravnik vsaj enkrat pregleda urin (vodo) in takoj ugotovi, ali so bolnikove ledvice v redu, ali pa utegnejo biti že nekoliko vnete. Vprašati je treba tudi zdravnika-specialista, ali bolnik nima morda kroničnega vnetja mandljev, kajti v tem primeru bi bilo potrebno zelo natančno zdravljenje. Kronično vnetje mandljev olajša bolezen, a otežuje zdravljenje.

Ako reče zdravnik, da ima otrok vnetje mandljev in da bi bila potrebna operacija, je treba najprej ugotoviti otrokovo splošno zdravstveno stanje, sicer bi operacija mandljev utegnila imeti koščljive posledice.

Angine obvarujaj otroka, če paziš, da se ne okuži v šoli ali pa v otroški družbi. Dalje pazi, da otrok ne bo na mrzlem zraku na ves glas vpil, pel ali govoril, pa

tudi prašen in zakajen zrak dražita sluznice ust, nosu in požirnika in pripravljata ugoden teren za angino.

Ako odrasel član družine oboli za angino, ne sme priti v dotik z otrokom. Otroku pregledj pa grlo tudi tedaj, če se ti zdi še docela zdrav. Kakor hitro opaziš v grlu kakšno spremembo, pojdi takoj k zdravniku. Angino namreč prav tako kakor vse druge bolezni, v začetku laže zdravimo in v kali laže zadušimo, hkrati se izognemo pa tudi raznim neprijetnim posledicam te zahrbtnje bolezni.

Tehniške zanimivosti

Naraščanje vrednosti železa in jekla po predelavi

Kako visoko lahko poskočijo cene pri predelavanju in polah-tivni kovin, nam nazorno pokaže jeklo in železo, posebno če upoštevamo njuno izvozno vrednost. Spodnje številke smo posneli po posneskem "Maschinenmarkt" (Pisaneck je turinško mesto s 15.000 preb.).

Kila železne rude stane na primer 2 nemška pfeniga, t. j. 25 par. Železno rudo dajo v plavlj in iz njega pride kot surovo železo, v vrednosti 85 par kila. Tretja stopnja polahitivne je surovo jeklo, to stane pa že 1.10 din kila. Iz surovega jekla dobe lito jeklo, ki stane kila 5 din. Kila jekla v razvrtcah stane že 45 din, v vzmeteh za budlike 100 din, v rezilih 850 din in v britvicah 1600 din.

Jeklo doseže po raznih vmesnih stopnjah svojo najvišjo vrednost v cilindrih (valjih) za zapetne urice; kila tega jekla stane 100.000 mark ali 1.300.000 dinarjev. Še mnogo više poskoči njegova vrednost v vzmeteh za zapetne ure, saj prodajajo kila jeklenih vzmeti po pol milijona mark ali po 6.500.000 dinarjev.

Najmodernejša sinhronska ura

Pri najmodernejši uri, ki se sama navija in nikoli ne laseče, so odpravili edino napako dosedanjih preciznejših električnih časovnih merilcev, ki so se pri nenadni prekinitvi toka ustavili in pri zopetni vključitvi toka niso več začeli sami teči, temveč so jih morali najprej urediti na pravi čas in šele potlej spustiti tok.

Nova sinhronska ura, ki jo je izumitelj že dal patentirati, pa pri prekinitvi toka ne bo prestala teči in bo ob priključitvi na mrežo izmeničnega toka takoj prišla iti. Ta ura se torej ne bo nikoli ustavila in bo brez urejanja in brez navijanja leta in leta točno šla.

Najtanjši papir za tiskanje knjig

V Ameriki je prišlo zadnji čas v modo in navado tiskanje knjig na zelo tankem papirju, a ne samo pri razkošnih izdajah. Seveda so temu stremljenju postavljene naravne meje, kajti zelo tenak papir, najsi bo še tako dobro izdelan, je bolj ali manj prozoren in torej za tisk neraben. Na zelo tankem papirju se pozna vsaka, še tako nežna črta tudi na drugi strani.

Nedavno so pa v Združenih državah patentirali postopek, ki z njim lahko tudi najtanjši papir pripravimo za tisk, tako da ga prevlečemo z zelo tenko plastjo titanovega oksida. Tak papir je silno tenak, ni pa prozoren. Ta iznajdba je vsakako velikega gospodarskega pomena, posebno ker so dognali, da kovina titanij ni tako redka, kakor so doslej mislili.

Pocenitev luči z neonsko razsvetljavo

Znameniti francoski fizik in izumitelj George Claude je nedavno predaval v Rimu o svojih novih iznajdbah na polju žlahtnih plinov. Učenjak je izjavil, da se mu je po mnogostletnih poskusih posrečilo spremeniti jarko modro neonsko luč v belo svetlobo. Ta izum bo igral veliko vlogo v bodočnosti svetlobne tehnike.

Izumitelj Claude meni, da bomo z uporabo belih neonskih žarnic porabili mnogo manj svetlobne energije kakor doslej, hkrati bomo dobili pa zelo jarko luč pri znatno nižji ceni. Izumitelj je prepričan, da bo njegova iznajdba docela zrevolucionirala industrijo za izdelavo žarnic.

Velika zaloga bombaža na plantaži nekega veleposessnika v Texasu.

F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s opitjem — Poslovni Vladimir Levčič

Mitja je gledal s strani in se ni ganil. Ves starčev profil, ki mu je bil tolikanj zopr, ves njegov viseč podbradek, njegove v sladkem pričakovanju se smehljajoče ustnice, vse to je živo osvetljevala poševna luč svetiljke, ki je z leve strani padala iz sobe. Strašna, besna togo-ta je mahoma vzkopala v Mitjevem srcu, češ: "Evo ga, mojega zopernika, mučitelja mojega življenja!" To je bil pritisk prav tiste nenadne, masčevalne in divje togoti, ki je bil, kakor da jo sluti naprej, že pred štirimi dnevi omenil Aljoša, ko sta govorila v hladnici — takrat, ko je odgovoril na bratovo vprašanje: "Kako moreš reči, da boš ubil očeta?"

"Saj ne vem, ne vem," je bil rekel takrat; "morda ga ne bom ubil, a morda ga tudi bom. Bojim se, da se mi ne bi prav v tisti minuti mahoma primaznil s svojim obrazom. Sovražim njegov podbradek, njegov nos, njegove oči in njegov nesramni nasmehek. Kar osebno mrzno čutim do njega. Vidiš, tega se bojim, prav zaradi tega se ne bom mogel udrižati..."

Osebna mrznja je nezno naraščala. Mitja je ni več vedel, kaj dela, in je zdajci potegnil iz žepa medeni tolkač...

"Bog sam je takrat pazil name," je kasneje govoril Mitja; zakaj bolni Grigorij Vasiljevič se je bil prav tedaj kakor nalašč prebudil na svojem ležišču. Tisti dan je bil na večer opravi-l nad seboj znano zdravljenje, o katerem je Smerdjakov pripovedoval Ivanu Fjodoroviču, to je, z ženino pomočjo se je bil vsega odrgnil z žganjem, ki mu je bil primešan krepak, skriv-nosten nalivke, ostalo pa je popil, med tem ko je žena šepetala nad njim "neko molitvico", in legel spat. Tudi Marfa Ignatjevna je bila po-kušila zdravilo, in ker navadno ni pila, je bila kakor ubita zaspala zraven moža. Toda glej, Grigorij se je ponoči kar iznenada prebudil, malo pomislil in se vstraval na postelji, čeprav je takoj spet začutil v križu pekočo bole-čino. Nato se je spet nekaj zamislil, vstal in se v naglici oblekel. Morda ga je bila uklala vest, ker je spal in je bila hiša "ob tako nevar-nem času" brez varuha. Smerdjakov, ki se je bil potolkel v napadu svoje bojazni, je ležal v drugi čimnati in se ni ganil. Tudi Marfa Ignatjevna se ni premaknila. "Oslabela je žen-ska," je pomislil Grigorij Vasiljevič, ko se je ozri nanjo, ter krehaje odšel na pomol. Kakopak, samo pogledati je hotel s pomola, zakaj hoditi mu niso dale moči, bolečina v križu in desni nogi je bila nezno. Toda kakor nalašč se je zdajci spomnil, da zvečer ni bil za-klenil malih vrat v vrtni ograji. Grigorij je bil sila natančen in točen človek, človek enkrat za vselej ustanovljenega reda in mnogoletnih navad. Sepaje in krče se od bolečine je zlezel s pomola in krenil proti vrtu.

Da, da, vrata so bila na stečaj odprta. Mehanično je stopil na vrt: morda se mu je kaj zazdelo, morda je začel kak glas; toda ko se je ozrl na levo, je videl okno pri gospodu od-prto in prazno, nihče ni več gledal skozenj. "Zakaj je neki odprto, saj vendar ni več pole-ti!" si je mislil Grigorij — in tisti mah je ka-kor nalašč nekaj nenavadnega po bliskovo ši-nilo mimo njega po vrtu. Bilo je, kakor da je kakih štirideset korakov pred njim v temi ne-kdo stekel mimo, nekakšna senca je sila naglo nekam amuknila. "Moj Bog!" je vzkliknil Grigorij in sam ne vedoč kako, še bolečine v križu ni čutil več, je planil, da bi prestrigel bežečemu pot. Ubral je bližnjico, vrt mu je bil očitno bolj znan nego beguncu; ta pa se je bil nameril h kopalnici, stekel za hišico in pla-nil k steni... Grigorij ga je zasledoval, ni ga izpustil iz oči; kakor iz uma je tekel za njim. Pridirjal je do plotu baš v tistem trenutku, ko je ubežnik že lezel na ono stran. Grigorij je-

vpil kakor iz uma, planil k njemu in ga z o-ma rokama zgrabil za nogo.

Res, slutnja ga ni ukanišla: spoznal ga je, bil je on, "izvržek in morilec svojega očeta!"

"Morilec svojega očeta!" je zakričal starec, da se je razleglo po vsej okolici, a to je bilo vse, kar je utegnil storiti; zgrudil se je mahoma, kakor da ga je podrla strela. Mitja je skočil nazaj na vrt, sklonil se k pobitemu in meha-nično vrgel v travo medeni tolkač, ki ga je še držal v rokah. Tolkač je pal dva koraka od Grigorija, toda ne v travo, ampak na stezo, kjer ga je bilo najbolj videti. Nekaj trenutkov je gledal starca, ki je ležal pred njim. Njega-va glava je bila vsa v krvi; Mitja je iztegnil roko in jo jel otipavati. Pozneje se je jasno spomnil, da ga je navdajala v tisti minuti eke-leča želja, "uveriti se do dobra", ali je starcu razbil lobanjo ali ga je samo omamil, ko ga je udaril s tolkačem po temenu? Toda kri je lila, strašno je lila in Mitjevi drhteči prsti so bili v trenutku oblit s toplo mokroto. Pomnil je, da je potegnil iz žepa svojo belo rutico, ki jo je bil vzel s seboj, ko se je odpravil k Hohlakovi, ter jo pritisnil starcu na glavo, v brez-umnem prizadevanju, da bi mu obrisal kri s čela in obraza. A tudi rutica je bila mahoma vsa mokra od krvi. "O Gospod, kaj pa de-lam?" se je zdajci osvestil Mitja. "Ce sem mu razbil glavo, kako naj se zdaj uverim o tem... In kakor da zdaj ni vse eno!" je brez-upno dodal.

"Ce sem ga ubil, sem ga ubil..." Starec mi je pal v roko — zdaj naj leži, kjer leži!" je glasno rekel sam pri sebi ter se mahoma za-gnal na plot, preskočil v stransko ulico in se spustil v beg. S krvjo namočeni robec je držal zmečkan v desni pesti in med begom ga je ne-hote vtaknil v zadnji žep svojega povrtnika. Tekel je na vrat na nos; nekateri izmed redkih ljudi, ki so ga srečali v temi na mestnih uli-cah, so se potlej spomnili, da je tisto noč nekdo kakor blazen dirjal mimo njih. Mitja je spet zdrvil k Morozovi. Preje, takoj po njegovem odhodu, je bila Fenja stekla k starejšemu hiš-niku Nazarju Ivanoviču in ga jela "za Krista Boga" zaklinjati, "naj nikar več ne spusti ka-petana v hišo, ne nocoj ne jutri!" Nazar Iva-novič ji je dal besedo, toda po nesreči je odšel na vrh h gosposinj, kamor so ga iznenada po-klicali, in ko je gredoč srečal svojega stričnika, dvajsetletnega dečka, ki je bil šele nedavno tega prišel iz vasi, mu je naročil, naj ostane na dvorišču, le zastran kapetana mu je pozabil povedati. Ko je Mitja pritekel do vrat, je potrkal. Dečko ga je takoj spoznal, saj mu je bil Mitja že večkrat kaj stisnil v roko. Ne-utegoma mu je odprl vrata, spustil ga na dvo-rišče in se z veseljem nasmeškom podvizal ja-viti, da "Agrafene Aleksandrovne zdaj vendar ni doma."

"Kje pa je, Prohor?" se je zavzel Mitja in mahoma obstal.

"Prejle se je s Timofejem odpeljala v Mo-kroje, dve uri bo tega."

"Zakaj?" je kričnil Mitja.

"Tega ne morem vedeti, k nekakšnemu ofi-cirju, menda jih je nekdo poklical in tudi ko-nje so jim poslali..."

Mitja ga je pustil in kakor iz uma planil k Fenji.

V

Nenaden sklep

Fenja je sedela s babico v kuhinji; obe sta se že odpravljali spat. Ker sta se zanašali na Nazarja Ivanoviča, se z notranje strani spet nista bili zaklenili. Mitja je pritekel v kuhinjo, planil k Fenji in jo krepko prijel za grlo.

"Takoj povej kje je in s kom je zdaj v Mo-krojem?" je zavpil kakor besen.

Ženski sta zakričali.

(Dalje prihodnjik.)

Frence Ferzou:

SANJE

— Ne sanja se mi, pa se mi ne sanja, naj počnem kar hočem. Če mi časih kaj malega ostane zjutraj v spominu, potem je to tako sklobustrano, da nima ne nog ne glave. Da bi se pa kaj poštenega sanjalo, kaj koristne-ga in pametnega, kaj takega, kar obeta srečo, denar, boljše pri-hodnost, tega pa ne! —

— Beži no, bodi pameten, sta-ri! Kaj bi sanje pomenile? —

— Kaj sanje? Sanje, sanje, draga moja! Poznam človeka, ki je proti koncu vojne zadel na tomboli Rdečega križa 2000 kron. Takrat je to bilo še dosti denar-ja. In to samo zato, ker se mu je prejšnjo noč sanjalo, da se je zlomil drog nad latrino. Hoj, in kako je pripovedoval oficirjem, ki so se zanimali za njegovo sre-čo: kako so ga sam preavetli ce-sar vlekli iz latrine, kako sta se oba nazadnje pogreznila čez gla-vo. Takorekto huda stvar čeprav samo v sanjah! Toda je zato za-del drugi dan 2000 kron; v do-bi, ko so še mnogo veljale! —

— In ti to verjameš? Jas pa

le mislim, da si je to izmislil, ker je bil na cesarja hud zaradi vojs-ke, pa ni mogel v drugi obliki stresati svoje jeze! —

— Pa še kako verjamem. In če bi se meni le kaj malega sa-njalo o taki nesnagi ali recimo vsaj o ušeh, pa bi bil zadovoljen. Vsaj četrtinka drugega ali tret-jega dobitka bi bila zagotovlje-na. Tako pa plačujeva še leta in leta, zadeneva pa nič! —

Jeronim Kuntara, organiziran staroupokojenec, skoro vsako ju-trro podobno godrnja med vataja-njem in oblačenjem, žena pa mu nasprotuje. Nasprotuje takore-koč iz suhih principov, podobno kakor v politiki. V tej dobi za-konskega življenja je še edini čar v prepiru, kdo ima prav, obojno vsaj bolj prav. In zato ona ne veruje v sanje. Če pa bi on ne veroval, bi mu jih razlagala ona.

Ko se umije, opravi tičke. Naj-poprej papige. Prijazno kramlja s njimi. Zatem kanarčke. Oči-sti kletke, nasuje hrane, nalije vode. Nato nakrmi kunce. Ko je vse gotovo, sede h zajtrku.

— Glej, samo še tri dni ima-mo do glavnega dobitka, samo še

ne in ne. Potem pa zopet ne bo pol leta nič upanja! —

Vselej žena tudi ne reagira. Štridesetleten zakon ne zasluži polne pozornosti. Zato vodi on vse tri dni samo take razgovore, toda prepira ne izove vselej.

Mine tudi to. Dobitka ni ne glavnega, ne postranskega. Na-bavi še novo srečko, pozabi sta-ro. Življenje teče.

Vsak mesec enkrat potuje v Ljubljano. Vselej z želenico. Navadno prvi ponedeljek po pr-vem. Nabavi potrebščine za dom, obišče znanca, organizacijo, da vidi kaj bo s staroupokojenci, s povrnitvijo draginskih do-klad, malo v kavarno zaradi no-vice; zvečer pa se vrača poln čud-no lepih stvari. To potem zado-šča za ves mesec za prijazne raz-govore in za zakonsko-družabne prepire.

Bliža se zopet nov prvi v me-secu. Sledil mu bo tudi nov po-nedeljek. Toda tokrat ga ne mo-re pričakovati, preveč so lepega napisali časopisi o povrnitvi doklad. Mora poprej, da vidi kako je s stvarjo.

Nedeljo zvečer pred prvim pravi;

— Jutri grem v Ljubljano, pa ne z vlakom, nego z avtobusom.

— Tako! Cemu te novotari-je? —

— Saj vidiš! Železnica sploh nikamor ne pride. Zamudi je toliko, da druga drugo ne dohi-teva. In jutri bi bil rad malo prej gori. —

Že je pretil nov prepir. Ker pa tudi v njej prevladuje rado-vednost, sama natihoma želi, da bi se čimprej dognala resnica o draginskih dokladah. Odloči Jeronim za avtobus in vse je v redu poldrugo uro prej.

Navzile temu ne zaspi trdno, kmalu po četrti uri pa začne:

— Pomislil, samo pomislil: zdaj ko ni več žrebanja, pa take sa-nje! Zdaj, ko pod milim bogom nimamo upanja na kakšne solde, pa takšne kolosalne sanje! —

Tleska z rokami in z jezikom.

Ona nejevoljno:

— Mar bi v miru spal, da bi se dobro odpeljal za na pot, pa še avtobus po vrhu! —

— Spal, spal, kdo bo zmeraj samo spal. Saj tako preveč spi-mo. In po smrti bomo tudi ved-no samo spali. Toda sanje, takš-ne sanje! Kaj bi dal za take sanje na dan žrebanja glavnega dobitka?!

Zeno premaga radovednost:

— I — kaj pa se je sanjalo takega? —

— Poslušaj, pomisli: stojimo v cerkvi pri cesarski maši, vsi uradniki lepo po vrsti in šaržah. Vse v paradi. Kar prilezeta po moji rami dve uši, tiste velike bele s sivimi križi, ki so takore-koč končale svetovno vojno, pa kreneta za ovrtnik in izgineta v notranjost. Pomisli duša, to pomeni srečo, denar, bogastvo!

Razlaga sanj je tako prikup-na, da žena ne more otvortiti običajnega prepira, ki bi naj ciljal na to, kdo ima bolj prav. Na-vsezadnje: zakaj pa bi sanje res ne-kaj ne pomenile?! Mar jih bog pošilja res tako nesmisel-no?!

Oba se zatopita v razglablja-nja.

— Kaj misliš, kaj bi moglo biti na stvari? —

— Kaj more biti? Žrebanja ni, dediščine nimava po kom pričakovati! Kaj more biti druge-ga, kakor da bodo vrnilo draginjs-ke doklade ali pa morda še kako po vrhu zboljšali položaj staro-upokojencem?! Se zastojni toli-ko piše in govori o teh stvareh. Ali misliš, da se ljudje zastojni vesele in delajo načrte in prora-čune na te dohodke in — oh! — morda celo dolgove! —

Tako tolačenje sanj je vzeto ženi prav iz dna srca. Saj bi bilo treba tega in onega. Posebno zdaj za zimo.

Zato sta oba v najboljšem razpoloženju. Znaša ona, Kun-tara pa se posebno skrbno oblači.

Ko zatuli avto gori nad ovinkom, Jeronim že stoji pod ka-pom, kjer je zapisano "postaja-lišče," tišči marelo, nahrbtnik in velik zločljiv cekar, kamor bo utovoril vsa naročila.

Avtobus malone že poln. S težavo dobi Jeronim v ozadju ob prehodu sedež. Oni, ki se ne ri-nejo dovolj naglo skozi vrata, ostanejo stojičji na sred. Čuti je glas sprevednikov:

— Le not'r, le not'r, zadi je še v'lik prostora! —

Gnječa. V ostrih ovinkih pre-metava zdaj k levi zdaj k desni

steni. Razprostirajo komolce, da očuvajo glave.

Dež pada. Blato škropi. Na vsakem križpotu stoji kdo in ustavlja z marelo. Vstopi. Sre-di vasi, skozi katere vozijo, novi potniki. Čuje se neprestano glas mladeniča s torbo in kačketom na glavi:

— Le not'r, le not'r, zadi je še v'lik prostora.

Že so stlačeni kakor sardele. Toda še vstopajo novi. Med nji-mi star berač. Vse se umika, toda kam.

— Kakopak, še ta mora, ka-kor da nas ni dovolj. —

— Uf, še berač se vozijo z avtom, kam smo prišli?!

Take brezsrčne besede bole do-bričino Kuntaro, ki je danes za-radi lepih sanj in še lepšega pričakovanja ves raznežen, pa ga hrabri:

— Kar bližje se dajte, kar bližje! —

Beraču ni treba dvakrat reči. In ko se izkaže, da ima premalo denarja za vožnjo do Ljubljane, še ves opogumljen gospodu Kun-tari:

— Gospod, dva dinarja mi po-magajte, tukaj ne morem ven, pogledjte kako lije! Oh, moj bog, ves krompir bo segnil letos! —

In pridruži Jeronim k započe-ti dobroti še dva dinarja.

Gnječa kakor v skladovnici.

Toda avtobus se še vedno ustav-lja, da kdo le pomaje z marelo ali vsaj z roko in vedno se čuje glas mladeniča:

— Le not'r, le not'r, zadi je še v'lik prostora! —

Ljudje godrnjajo:

— Kam jih boste pa stlačili?!

Začnite po dolgem, kakor v kla-fro! —

Mladenič odgovarja:

— Vsak ima pravico, da se pe-lje; zadi je še v'lik prostora! —

Berač ima pri Kuntari potuho. Čimbolj ga odiravajo in pehajo drugi, toliko tesneje se naslanja na ramena gospodu Kuntari. Ta ne more več godrnjati, ko se je že izkazal dobrotnika. Bo že ka-ko, saj mora kmalu biti Ljub-ljana.

— Dobro služite zdaj, ko vlaki tako neredno vozijo! —

Tako pol hvali pol godrnja pa-sažir, ki ima srečo sedeti za šof-ferjem.

— Da, zdaj je dobro in če nam bo železniška uprava šla vsaj par let tako na roko, pa je naša lini-ja aktivna.

Končno Ljubljana. Izstopijo. Trdi, okoreli, zasedeni. Vsi udje mravljiničasti.

Hvala bogu! —

Hite po opravkih. Jeronim kar ne more po običajnem vrst-nem redu. Vse ga vleče samo h organizaciji. Hoče tudi stvarne-ga potrdila za svojo optimistično razlago nočnih sanj. In ko pi-sarna še ni odprta, čaka na hod-niku.

Minute so večnost. Pride de-žurni.

— No, kaj je, kako je? —

— Kako? Kaj? — Nič, ved-no enako, nikamor se ne gane!

— In povrnitev draginskih doklad? Toliko smo brali, toliko se je govorilo, toliko smo se ve-selili, za trdno računali. Meni se je celo sanjalo — —

Ugrizne se v jezik in žalosten umolkne.

— Kdo se briga za nas, zopet so nas prezrli! —

Kuntari opravi tudi drugod

Slika kaže kitajska vojaka, ko potiskata top na fronti pri Sanghaju.

danes ne gredo od rok. Novice ga ne zanimajo. Kavarna je vi-deti dolgočasna, tovariši zabav-ljajo.

Takšen pride zvečer domov. Žena široko odprtih oči, polna pričakovanja.

— No, ali je? —

— Eh, kaj bo! —

In mu ne gre večerja v slast. Ona misli, da je utrujen, da je avtobus kriv in dež, zato ne sili v njega. Po malem se ji začne smiliti.

— E, da sem še aktiven — — štrajk bi organiziral, pasivno re-sistenco — — tako pa smo upo-kojenci brez vseh pripomočkov, kakor trgovci, če bi zaprli lo-kale! —

Ona ne poseže v besedo. Ka-kor zanalašč ne.

— Tako sem veroval v današ-nje sanje, kakor v boga, zdaj pa — —

In se praska za vratom. Pa zopet.

— Ne vem, nekaj me žre. Morda je kaj takega padlo za vrat. —

NAROCITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naroč-nini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri asecmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varstva, reči, da je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Cileiro in Chicago je...\$7.50
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 6.00
2 tednika in..... 3.00	2 tednika in..... 5.10
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 4.50
4 tednike in..... 1.80	4 tednike in..... 3.70
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1.50

Za Evropo je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order in pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnimo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj namnaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo smisliti datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsota \$.....

1) Ime.....Čl. družstva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. družstva št.....

3).....Čl. družstva št.....

4).....Čl. družstva št.....

5).....Čl. družstva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časni-knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustrezna pojasnila

Slika kaže doslej izvršeno delo pri Jeru Coulee, ki ga gradi fe-deralna vlada.